

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедри всесвітньої історії та методик навчання, кафедра історії України

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИК

Галузь знань Гуманітарні науки

Освітньо-професійна програма
Історія та археологія (Європеїстика)

Умань 2021

Розробники програми:

Кандидат історичних наук, професор Кривошея І. І., гарант ОПШ Історія та археологія (Європеїстика).

Завідувач кафедри всесвітньої історії та методик навчання – кандидат педагогічних наук, професор Горохівський П. І.

Наскрізна програма практик розглянута і схвалена на засіданні кафедри всесвітньої історії та методик навчання

Протокол № 11 від 26 травня 2021 року

Обговорена та рекомендована до затвердження на засіданні науково-методичної комісії історичного факультету

Протокол № 6 від 8 червня 2021 року

Наскрізна програма практик затверджена на засіданні навчально-методичної ради університету

Протокол № 5 від 18 червня 2021 року

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце практики в професійній підготовці здобувача вищої освіти

Практична підготовка студентів історичного факультету є обов'язковим компонентом програми підготовки фахівців освітнього рівня «бакалавр». Майбутній фахівець, який навчається на ОПШсторія та археологія (європеїстика)крім психолого-педагогічних умінь має володіти навиками дослідницької діяльності,сучасними методами польових археологічних досліджень, вміти вирізняти, систематизувати давні пам'ятки різних категорій, працювати з колекційними та фондovими збірками музеїв, застосовувати правові норми в практичному вимірі.

Формування таких умінь забезпечується на історичному факультеті системою навчальних і виробничих практик, а саме – археологічної, музейної, архівної, краєзнавчо-туристичної, які сприяють формування у здобувачів вищої освіти необхідних для майбутньої професії фахових компетентностей.

Практики є складовою у системі реалізації динамічної моделі руху студентів від навчальної до професійної діяльності. Вони сприяють посиленню взаємозв'язку між ВНЗ і стейкхолдерами, забезпечують інтеграцію фундаментальної та фахової підготовки на основі компетентнісного та студентоцентрованого підходів у навчанні.

1.2. Мета практичної підготовки

Загальною метою практик є закріплення набутих теоретичних знань, формуванню фахових здібностей, особистісно-індивідуального стилю поведінки та діяльності, необхідних для майбутньої професії в оптимально наближених до роботи за фахом умовах.

Оскільки практика є складним і багатоаспектним видом навчальної діяльності здобувачів вищої освіти її мета вирізняється у залежності від виду практичної діяльності.Метою навчальних практик, які відбуваються впродовж перших трьох років навчання,є ознайомлення студентів зі специфікою майбутнього фаху, отримання первинних професійних умінь і навичок із загально-професійних та спеціальних дисциплін.

Метою виробничої практики є формування у студентів професійних навичок, уміння приймати самостійні рішення на конкретній ділянці роботи в реальних виробничих умовах при виконанні обов'язків, властивих його майбутній професії, організаційно-управлінській і суспільній діяльності. Реалізуються поставлені перед практикою цілі шляхом самостійного вивчення діяльності організацій, підприємств і установ. Завданням виробничої практики є закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих студентами в процесі вивчення циклу теоретичних дисциплін, практичних навичок зі спеціальності, а також збір фактичного матеріалу для виконання кваліфікаційних робіт.

1.3.Завдання практичної підготовки

1. Максимальне наближення професійної підготовки до умов практичної фахової діяльності.
2. Оволодіння студентами сучасними методами та формами організації праці в галузі їх майбутньої професії.
3. Формування у здобувачів вищої освіти на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах.
4. Формування потреби навчатися, осмислювати інновації, нові практики та контексти, систематично поновлювати свої знання, уміння творчо їх застосовувати в практичній діяльності.
5. Формування комунікативних умінь на різних рівнях співпраці, уміння взаємодіяти на основі етичних міркувань, толерантності.
6. Реалізація індивідуального навчального завдання, формування індивідуального досвіду практичної діяльності необхідного для майбутньої професії.

Завдання і зміст практики можуть зазнавати змін у разі настання обставин, які унеможливають проходження практики на визначених базах чи у визначеному обсязі. За таких умов, відповідно до наказу ректора, рішення вченої ради факультету практика проходить дистанційно. Практика відбувається шляхом взаємодії між суб'єктами практики за допомогою аудіо-, відео конференції або інших електронних освітніх ресурсів з метою дистанційного виконання завдань програм практики та контроль за їх дотриманням через мережу Інтернет.

1.4.Компетентності здобувача вищої освіти

Система практик сприяє формування у студентів історичного факультету необхідних умінь й навичок, фахових здібностей, особистісно-індивідуального стилю поведінки та діяльності, необхідних для майбутньої професії в оптимально наближених до роботи за фахом умовах.

Практична підготовка студентів організовується на принципах: неперервності, змістового взаємозв'язку між усіма видами практик, демократичності, відкритості, поступового ускладнення завдань, синтетичності, одночасного виконання різноманітних професійних функцій, цілісності і системності, співробітництва на різних рівнях комунікації, поповнення соціального капіталу. Навчальні та виробничі практики формують низку загальних компетентностей, а саме:

1. Здатність до практичної діяльності як динамічного поєднання етичних цінностей і когнітивних, метакогнітивних, міжособистісних і практичних вмінь, навичок, знань та розуміння.

2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, проводити дослідницько-аналітичну діяльність.
3. Здатність синтезувати набуті знання соціальних та гуманітарних наук у самостійну систему, виявляти цілісність знань та умінь у навчальній чи виробничій діяльності.
4. Здатність до швидкої адаптації в умовах професійної діяльності, готовність до співпраці та партнерської взаємодії.
5. Здатність працювати самостійно за індивідуальною програмою, застосовуючи гнучку схему планування практичної діяльності та самоконтролю.
6. Готовність до самокорекції на основі знань та вивчення практичного досвіду; вміння працювати, отримувати результат, ухвалювати рішення та відповідати за них.
7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми в умовах динамічних змін, здійснювати моніторинг власної діяльності, виявляти креативну ініціативу, нести персональну відповідальність за навчання та роботу на результат.
8. Здатність діяти як відповідальний громадянин/ка на основі загальнолюдських і суспільних цінностей, зберігати та примножувати соціокультурні надбання.
9. Готовність діяти з урахуванням соціальної відповідальності, громадянських та професійних зобов'язань.

II. ВИДИ ТА ТЕРМІНИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИК

Відповідно до навчального плану підготовки бакалаврів галузі знань 03 Гуманітарні науки, освітньо-професійної програми Історія та археологія (європеїстика) на історичному факультеті проводяться такі види практик: навчальні (археологічна, музейна, архівна, з європеїстики), виробнича (історичних досліджень, історична).

Археологічна практика (3/90) проводиться на I курсі у другому семестрі впродовж 2 тижнів.

Музейна практика (3/90) проводиться на II курсі у четвертому семестрі впродовж 2 тижнів.

Архівна практика (3/90) проводиться на III курсі у шостому семестрі впродовж 2 тижнів.

Європеїстика (3/90) проводиться на IV курсі у сьомому семестрі впродовж 2 тижнів.

Виробнича практика відбувається на останньому курсі навчання здобувачів вищої освіти, освітнього ступеня «бакалавр». На неї відведено 12 кредитів (360 год.). Студенти ОПП Історія та археологія (європеїстика) проходять практику впродовж шести тижнів у 8 семестрі.

III. БАЗИ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

Практика студентів, які навчаються на ОПП Історія та археологія (європеїстика) проводиться на базах, які відповідають специфіці практики. Вибір установи, підприємства або організації для проходження практики

здійснюється з урахуванням можливості організувати робоче місце практиканта і забезпечити кваліфіковане керівництво практикою з боку спеціалістів з досвідом практичної роботи, а також із врахуванням науково-дослідницьких інтересів студентів.

Місце проходження практики визначається кафедрами історичного факультету разом з відповідним підрозділом університету та з урахуванням договорів між базою та УДПУ імені Павла Тичини. Студенти можуть самостійно (за дозволом випускової кафедри) підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для розподілу.

Бази практик:

Археологічна практика – Науково-дослідний Інститут археологічних культур Буго-Дніпровського межиріччя; науково-дослідна лабораторія «Археологія Уманщини» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; Інститут археології НАН України; Державний історико-культурний заповідник «Трипільська культура».

Музейна практика – Уманський краєзнавчий музей; музей історії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; Жашківський історичний музей; Історико-меморіальний музей ім. І. Черняхівського в с. Оксанина Уманського району; Музей-садиба К.М.Дерев'янка в с. Косенівка Уманського району; Садиба-музей В'ячеслава Чорновола в с. Вільховець Звенигородського району Черкаської області. Історико-краєзнавчі музеї (за місцем проживання).

Архівна практика – архівний відділ Уманської райдержадміністрації; архівні відділи територіальних громад або райдержадміністрацій (за місцем проживання).

Практика з європеїстики – Польський культурно-освітній центр Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; ГО «Товариство дружби з зарубіжними країнами» (м. Умань).

Виробнича практика (історичних досліджень) – Науково-дослідна лабораторія «Археології Уманщини» імені Володимира Круця; Науково-дослідна лабораторія «Історичне краєзнавство Уманщини»; кафедра всесвітньої історії та методик навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Виробнича практика (історична) – Державний історико-архітектурний заповідник «Стара Умань». Державний історико-культурний заповідник «Трипільська культура».

IV. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИК

Відповідальність за організацію, проведення і контроль навчальних та виробничих практик для студентів, що навчаються на ОПІ Історія та археологія (європеїстика) покладається на декана історичного факультету. Навчально-методичне керівництво і виконання програм практик забезпечують кафедри історії України, всесвітньої історії та методик навчання.

Загальну організацію практик та контроль за їх проведенням на факультеті здійснює відповідальний за практику, а безпосередній – керівники практики, визначені на кафедрах, що забезпечують педагогічний супровід.

Заходи, пов'язані з організацією практики, визначаються наказом ректора. Наказ ректора про проведення практики формує керівник практики від факультету не пізніше ніж за два тижні до початку практики. У наказі визначаються місце і терміни проведення практики, склад студентських груп, відповідальний керівник за організацію практики. Згідно з наказом перед початком практики керівник практики проводить інструктаж з техніки безпеки зі студентами. Контроль за ходом практики покладається на декана факультету. До керівництва практикою студентів історичного факультету залучаються досвідчені викладачі кафедр, які брали безпосередню участь у виробничому процесі, де проводиться практика. Організаційні питання практик, їх хід і підсумки обговорюються на засіданнях кафедр, учених радах історичного факультету.

V. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Документація з практики, визначена програмою практики, здається студентами-практикантами на перевірку упродовж трьох днів після закінчення практики. Всі практиканти складають звіт з практики. Вимоги до звіту визначаються робочими програмами. Загальна і обов'язкова форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту, підписаного керівником практики, методистами та студентом. Письмовий звіт разом з іншими документами, визначеними робочою програмою практики, подається на перевірку керівнику практики. Вимоги та обсяг звіту вказується в робочій програмі практики у відповідності до специфіки спеціальності. Матеріали звіту висвітлюються послідовно.

Для захисту практики деканатом або завідувачем кафедри призначається комісія, до складу якої входять керівники практики від вищого навчального закладу і, за можливості, від баз практики, викладачі кафедри. Звіт з практики захищається студентом особисто в присутності комісії.

Термін засідання комісії із захисту практики встановлюється факультетським керівником практики і узгоджується з завідувачами кафедрами. Здобувачі вищої освіти, які працюють за фахом і місце роботи, яке відповідає вимогам програми практик на захист представляють характеристику, звіт, свою робочу документацію із наступним її поверненням студенту.

Загальна оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість та залікову книжку за підписом групового керівника. Оцінка студента за практику враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом з його оцінками за результатом підсумкового контролю.

Студенти, які не пройшли практику або частину практики з поважних причин, мають право на її продовження у вільний від навчання час при наявності відповідних довідок. Студент, який отримав незадовільну оцінку з

практики, за рішенням деканату факультету може бути поданий на відрахування з університету. Підсумки кожного виду практики обговорюються на засіданнях відповідних кафедр, а загальні підсумки практики підводяться на вчених радах факультетів. Документація з практики зберігаються на кафедрі впродовж навчального року з подальшим поверненням студенту, а звіт студента зберігається на фаховій кафедрі – 3 роки. Результати всіх практик оцінюються за 100 бальною шкалою.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи) практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

VI. ЗМІСТ ПРАКТИК ЗА ВИДАМИ

6. НАВЧАЛЬНА АРХЕОЛОГІЧНА ПРАКТИКА

6.1. Мета археологічної практики – закріпити теоретичні знання з курсу «Археологія», удосконалити уміння й навички, набуті під час практичних занять з названої дисципліни; формувати вміння наукового вивчення пам'яток різних категорій під час практичної діяльності в польових умовах, формувати мотивацію студентів щодо збереження і охорони пам'яток археології.

6.2. Завдання практики:

- закріпити комплекс теоретичних знань навчальних курсів «Археологія», «Археологія України», «Історія первісного суспільства» на практиці в ході археологічних розвідок і розкопок;
- ознайомити з різними археологічними пам'ятками в природному географічному оточенні, набуття уміння визначати їх фаціальну належність (поселення, стоянка, курганний могильник та ін.);
- ознайомити з особливостями залягання культурного шару, зі способами і методиками його вивчення, а також зі структурою різних археологічних об'єктів (ями, вогнища, житла та ін.);
- навчити розуміти стратиграфію розкопу;
- формувати уміння визначати відносну хронологію археологічної пам'ятки;
- навчити методиці дослідження місць поховання і могил, визначення їх попереднього датування і культурної приналежності;
- навчити студентів правилам первинної обробки отриманих матеріалів, складання польових описів, етикетування та шифрування матеріалів, засобам збереження і транспортування артефактів;
- виробити навички складання планів пам'яток, що вивчаються, фіксації культурного шару та його об'єктів, опису процесу роботи (ведення щоденника), окремих об'єктів, поховань;

6.3. Зміст діяльності здобувачів вищої освіти практики

Програма проходження польової археологічної практики передбачає такі етапи: I. Підготовчий етап, II. Польовий етап; III. Звітний етап. Підготовчим етапом є здобуття комплексу теоретичних знань з курсу «Археологія». Другий етап практики складається з трьох змістових модулів, а саме:

ЗМ 1. Методика проведення польових археологічних досліджень

1. Вибірка ґрунту та дослідження культурного шару.
2. Аналіз стратиграфії розкопу.
3. Виявлення та дослідження об'єктів.
4. Первинне визначення артефактів.
5. Оволодіння навичками проведення класифікації декількох видів знайдених під час роботи артефактів.

ЗМ 2. Камеральна обробка археологічного матеріалу

1. Очистка артефактів, виготовлених з різних матеріалів.
2. Шифрування та етикетування археологічного матеріалу.
3. Первинний опис предметів.
4. Підготовка артефактів до транспортування до місця стаціонарного зберігання.
5. Часткова реставрація керамічного посуду.
6. Робота з антропологічним та палеозоологічним матеріалом.

ЗМ 3. Оформлення польової документації

1. Опис проведених студентом-практикантом робіт на розкопі.
2. Характеристика культурного шару або заповнення досліджуваного археологічного об'єкта.
3. Креслення стратиграфії досліджуваного квадрата, розкопу тощо.
4. Опис місцезнаходження, перелік кількості та найменування знайдених артефактів відповідно до розкопів та квадратів та глибини культурних нашарувань.
5. Малюнки артефактів.

Останнім етапом є укладання звіту. Після проходження практики студенти повинні написати звіт, в якому у загальній формі повинні описати пам'ятку, на якій вони працювали або маршрут, якщо це була розвідувальна експедиція; описати ті методи, які вони використовували під час досліджень; викласти головні результати, що були отримані експедицією під час дослідження пам'ятки. Звіти перевіряються і затверджуються керівником практики, начальником експедиції і відповідальним за практику. До звіту додаються щоденники, план розкопу, польовий опис комплексу. Після завершення практики, задачі зазначених документів, підводяться підсумки практики та виставляється відповідна оцінка.

6.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику

В кінці практики студенти укладають письмовий звіт та подають його керівнику практики від кафедри. Письмовий звіт повинен бути підписаний здобувачем вищої освіти, що проходив практику та керівником практики.

Ще однією формою звіту є індивідуальний або колективний відгук про роботу здобувача вищої освіти від бази практики, який засвідчується керівником установи від бази практики.

6.5. Критерії оцінювання практики здобувачів вищої освіти

Підсумкове оцінювання археологічної практики відбувається у формі диференційованого заліку. Оцінка виставляється за 100 бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.

Максимально можлива бальна оцінка, яку може набрати здобувач вищої освіти, дорівнює 100 балам. Показниками для оцінювання є такі види роботи:

1. Польова робота (практичні навички на розкопі). (За виконання завдання загальна кількість балів – 50).
2. Камеральна обробка матеріалів. (За виконання завдання загальна кількість балів – 10).

3. Ведення щоденника. (За виконання завдання загальна кількість балів – 10).

4. Написання і оформлення звіту. (За виконання завдання загальна кількість балів – 20).

5. Захист звіту. (За виконання завдання загальна кількість балів – 10).

Шкала оцінювання

A	Відмінно	90 – 100%
B	Дуже добре	82 – 89%
C	Добре	75 – 81%
D	Задовільно	69 – 74%
E	Задовільно (достатньо)	60 – 68%
F X	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59%
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1 – 34%

Критерії оцінки діяльності здобувачів вищої освіти під час історичної практики:

90 – 100 балів – А («відмінно») ставиться в тому випадку, коли: робота за програмою практики здійснена практикантом на високому рівні; практикант проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи, знає і вміє застосовувати у практичній діяльності сучасні технології і нові інформаційні засоби, користується повагою та авторитетом серед колективу бази практики, методистів, керівників практики; здав у визначений термін документацію, оформлену на високому рівні.

82 – 89 балів – В («дуже добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики здобувачем вищої освіти проведена на достатньому рівні; були допущені незначні помилки у період проходження практики, але були самостійно виправлені; практикант не допускав недисциплінованості, байдужості, шаблонності на всіх ділянках роботи; про його діяльність добре відзивалися в колективі, в якому він перебував у період проходження практики; подав у визначений термін правильно оформлену документацію.

75 – 81 балів – С («добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на достатньому рівні; практикант допускав незначні помилки при виконанні завдань практики, проте не завжди міг самостійно їх виправити або пояснити у процесі аналізу; у ході практики був дисциплінованим, виконавчим, самостійним, критичним на всіх ділянках роботи, одержав добрі відгуки колективу бази практики, керівника; подав вчасно документацію, у яку можуть бути внесені незначні доповнення і виправлення за вказівкою гаранта чи керівника практики.

69 – 74 балів – D («задовільно») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на задовільному рівні; здобувач вищої освіти проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний; загальна характеристика діяльності практиканта у період проходження практики одержала позитивні відгуки; із невеликим запізнення подав документацію.

60 – 68 балів – Е («задовільно достатньо») ставиться здобувачу вищої освіти в тому випадку, коли робота проведена на задовільному рівні; проявив себе як недостатньо організований і дисциплінований, безініціативний; загальна характеристика діяльності на базі практики практиканта з боку керівників практики – «задовільна»; подав невчасно документацію, яка потребує доповнень і виправлень.

35 – 59 балів – FX («незадовільно»). Відсутня систематичність у роботі практиканта. Роботу, передбачену програмою з практики, виконав на низькому професійному рівні, допускав помилки, пов'язані зі знанням теоретичного матеріалу та виконанням практичних завдань. Отримав негативний відгук про роботу чи незадовільну оцінку при складанні заліку за практику, але за певних умов може повторно пройти практику і отримати позитивну оцінку. Подав документацію з великим запізненням, допустив значні помилки в її оформленні.

1 – 34 балів – F («незадовільно»). Практикант не виконав програми практики і отримав незадовільну оцінку при складанні заліку за практику.

7. НАВЧАЛЬНА МУЗЕЙНА ПРАКТИКА

7.1. Мета практики – засвоїти здобувачами вищої освіти систему сучасних методів та форм організації у сфері музейної справи, набути практичний досвід музейної діяльності.

7.2. Завдання практики:

- закріплення на практиці теоретичних знань отриманих студентами при вивченні курсу «Пам'яткознавство і музеєзнавство»;
- практичне ознайомлення студентів-практикантів із системою функціонування музейних установ, напрямками та формами їх роботи щодо комплектування, обробки, систематизації, обліку, зберігання та використання фондів та експонатів;
- формування вміння роботи з музейними експонатами;
- формування у студентів загального уявлення про законодавство України в галузі музейної справи, про права та обов'язки користувача, навичок користування нормативними актами в роботі з документами і музейними фондами;
- знайомство студентів з системою науково-довідкового апарату музейних фондів: каталогами, путівниками і та ін.;
- формування готовності до роботи в музейних установах, оволодіння уміннями та навичками з методики фондової, експозиційної та науково-просвітньої роботи;
- оволодіння навичками раціонального пошуку, відбору, аналітичної і синтетичної критики документів і матеріалів музеїв, методикою їх використання у науково-дослідній, навчально-виховній та ін. роботі за професійною спрямованістю;
- виховання у студентів дбайливого ставлення до музейних предметів, як до національного надбання;
- формування навичок індивідуальної та групової роботи, самоорганізації, прагнення до самоосвіти, систематичного набуття й поповнення знань, вмінь і навичок роботи за фахом;
- оволодіння навичками підготовки та проведення екскурсій.

7.3. Зміст діяльності здобувачів вищої освіти практики

Здобувачі вищої освіти знайомляться з установою, на базі якої проходить практика, її структурою, діяльністю відділів, фондовою, експозиційною та науково-дослідною роботою, історією виникнення музею, науковим комплектуванням фондів, основними етапами обліку музейних колекцій у фондосховищах, обліковою документацією, зберіганням музейних фондів, консервацією та реставрацією музейних колекцій.

Здобувач вищої освіти повинен:

На початковому (установчому) етапі:

- бути присутнім на установчій конференції;
- ознайомитися із метою, змістом та завданнями практики;
- взяти участь в розподіл учасників практики на дослідницькі групи;

- отримати індивідуальне завдання у керівника і узгодити з ним календарний план роботи на період проходження практики;
- ознайомитися з «Положенням про музейний фонд України», виданою «Інструкцією про облік та зберігання музейних цінностей музеїв», якою визначено порядок комплектування, обліку, зберігання й наукового опису пам'яток матеріальної і духовної культури.
- прослухати інструктаж з техніки безпеки.

На основному етапі (період проходження практики):

- якісно і повністю виконувати індивідуальне та колективні завдання;
- здійснювати науково-пошукову роботу відповідно до завдань практики;
- систематично доповідати керівнику практики про виконані завдання.

На завершальному (підсумковому) етапі:

- взяти участь у обговоренні результатів практики;
- своєчасно здати у встановлений термін звіт та виконати поставлені завдання.

Послідовне виконання змісту програм практики спрямована на накопичення практичного досвіду майбутніх фахівців.

7.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику

Основними видами звітної документації є виконані завдання, звіт студента про проходження практики та участь у підсумковій конференції. Критерії оцінювання роботи студентів під час проходження музейної практики визначені робочою програмою практики. Оцінювання відбувається у відповідності з кредитно-модульним оцінюванням якості навчання студентів. Підсумки практики підведені керівником практики на підставі оцінювання роботи студентів на базі практики, оформлення звітної документації та захисту звітів. Оголошення оцінок за проходження практики відбувається на підсумковій конференції. Результати практики обговорюються на засіданнях кафедр, науково-методичної та вченої ради історичного факультету.

7.5. Критерії оцінювання практики здобувачів вищої освіти

Оцінка виставляється за 100 бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.

Шкала оцінювання

A	Відмінно	90 – 100%
B	Дуже добре	82 – 89%
C	Добре	75 – 81%
D	Задовільно	69 – 74%
E	Задовільно (достатньо)	60 – 68%
F X	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59%
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1 – 34%

Критерії оцінки діяльності здобувачів вищої освіти під час історичної практики:

90 – 100 балів – А («відмінно») ставиться в тому випадку, коли: робота за програмою практики здійснена практикантом на високому рівні; практикант проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи, знає і вміє застосовувати у практичній діяльності сучасні технології і нові інформаційні засоби, користується повагою та авторитетом серед колективу бази практики, методистів, керівників практики; здав у визначений термін документацію, оформлену на високому рівні.

82 – 89 балів – В («дуже добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики здобувачем вищої освіти проведена на достатньому рівні; були допущені незначні помилки у період проходження практики, але були самостійно виправлені; практикант не допускав недисциплінованості, байдужості, шаблонності на всіх ділянках роботи; про його діяльність добре відзивалися в колективі, в якому він перебував у період проходження практики; подав у визначений термін правильно оформлену документацію.

75 – 81 балів – С («добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на достатньому рівні; практикант допускав незначні помилки при виконанні завдань практики, проте не завжди міг самостійно їх виправити або пояснити у процесі аналізу; у ході практики був дисциплінованим, виконавчим, самостійним, критичним на всіх ділянках роботи, одержав добрі відгуки колективу бази практики, керівника; подав вчасно документацію, у яку можуть бути внесені незначні доповнення і виправлення за вказівкою гаранта чи керівника практики.

69 – 74 балів – D («задовільно») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на задовільному рівні; здобувач вищої освіти проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний; загальна характеристика діяльності практиканта у період проходження практики одержала позитивні відгуки; із невеликим запізнення подав документацію.

60 – 68 балів – E («задовільно достатньо») ставиться здобувачу вищої освіти в тому випадку, коли робота проведена на задовільному рівні; проявив себе як недостатньо організований і дисциплінований, безініціативний; загальна характеристика діяльності на базі практики практиканта з боку керівників практики – «задовільна»; подав невчасно документацію, яка потребує доповнень і виправлень.

35 – 59 балів – FX («незадовільно»). Відсутня систематичність у роботі практиканта. Роботу, передбачену програмою з практики, виконав на низькому професійному рівні, допускав помилки, пов'язані зі знанням теоретичного матеріалу та виконанням практичних завдань. Отримав негативний відгук про роботу чи незадовільну оцінку при складанні заліку за практику, але за певних умов може повторно пройти практику і отримати позитивну оцінку. Подав документацію з великим запізненням, допустив значні помилки в її оформленні.

1 – 34 балів – F («незадовільно»). Практикант не виконав програми практики і отримав незадовільну оцінку при складанні заліку за практику.

8. НАВЧАЛЬНА АРХІВНА ПРАКТИКА

8.1. Мета архівної практики – забезпечити оволодіння студентами професійними навичками архівної роботи; ознайомити з передовим досвідом організаційно-дослідницької роботи в архівній установі; опанувати вміння використання цього досвіду у професійній діяльності.

8.2. Завдання практики

- закріплення й поглиблення отриманих теоретичних знань з курсів «Архівознавство», «Джерелознавство історії України», «Спеціальні історичні дисципліни».
- практичне ознайомлення з організацією архівних установ в Україні, напрямками та формами їх роботи щодо комплектування, обробки, систематизації, обліку, зберігання та використання архівних документів;
- оволодіння навичками раціонального пошуку, відбору, аналітичної і синтетичної критики архівних документів і матеріалів, методикою їх використання у науково-дослідній, навчально-виховній та іншій роботі за професійною спрямованістю;
- формування навичок індивідуальної та групової роботи, самоорганізації, прагнення до самоосвіти, систематичного набуття й поповнення знань, вмінь і навичок роботи за обраним фахом;
- залучення до активної популяризації матеріалів архівних фондів серед населення в соціально-правових, господарських, культурно-просвітницьких та інших цілях.

8.3. Зміст діяльності здобувачів вищої освіти

Зміст практики визначається програмою та враховує специфіку установи, в якій проходить практика. Здобувачі вищої освіти виконують такі види діяльності, а саме:

- ознайомлення з організацією архівних установ в Україні, напрямками та формами їх роботи щодо комплектування, обробки, систематизації, обліку, зберігання та використання архівних документів;
- здійснюється аналіз організаційно-функціональних особливостей бази практики;
- ознайомлення з роботою конкретних структурних підрозділів архіву;
- пошук, відбір, аналітична і синтетична критика архівних документів і матеріалів.

8.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику

На підсумковому етапі практики здобувачі вищої освіти укладають звіт у письмовій формі, в якому описуються види виконання робіт за етапами проходження практики. Обов'язковою формою звіту є відгук на здобувача вищої освіти від керівника бази практики. Крім того, надають зразки документів, з якими здобувач/ка вищої освіти ознайомився/лася впродовж проходження практики.

Відгук від бази практики може бути індивідуальним (у випадку проходження практики за місцем проживання) або колективним – відгук на групу здобувачів вищої освіти від бази практики.

8.5. Критерії оцінювання практики здобувачів вищої освіти

Критерії оцінювання результатів архівної практики враховують ступінь виконання студентами завдань архівної практики та якість практичних вмінь, продемонстрованих під час архівної практики та їх відображення у звітній документації.

Шкала оцінювання

A	Відмінно	90 – 100%
B	Дуже добре	82 – 89%
C	Добре	75 – 81%
D	Задовільно	69 – 74%
E	Задовільно (достатньо)	60 – 68%
F X	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59%
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1 – 34%

90 – 100 балів – А («відмінно») – всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння студента застосовувати і творчо використовувати здобуті теоретичні знання для практичної роботи в різних галузях архівної справи. Студент пройшов практичне ознайомлення та вдало засвоїв інформацію з організації архівних установ в Україні, напрямками та формами їх роботи щодо комплектування, обробки, систематизації, обліку, зберігання та використання архівних документів; оволодів навичками раціонального пошуку, відбору, аналітичної і синтетичної критики архівних документів і матеріалів, методикою їх використання у науково-дослідній, навчально-виховній та іншій роботі за професійною спрямованістю; виявив активність у сфері популяризації матеріалів архівних фондів серед населення в соціально-правових, господарських, культурно-просвітницьких та інших цілях; оволодів навичками індивідуальної та групової роботи, самоорганізації, прагнення до самоосвіти, систематичного набуття й поповнення знань, вмінь і навичок роботи в архівних установах.

82 – 89 балів – В («дуже добре») – завдання виконані правильно, але недостатньо повно. Виявлено вміння студента застосовувати здобуті теоретичні знання для практичної роботи в галузі архівної справи. Студент пройшов практичне ознайомлення та вдало засвоїв інформацію з організації архівних установ в Україні, напрямками та формами їх роботи щодо комплектування, обробки, систематизації, обліку, зберігання та використання архівних документів; оволодів навичками раціонального пошуку, відбору, аналітичної і синтетичної критики архівних документів і матеріалів, методикою їх використання у науково-дослідній, навчально-виховній та іншій роботі за професійною спрямованістю.

75 – 81 балів – С («добре») – завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань, зокрема описі архівних справ, допускалися незначні помилки. Виявлено вміння студента застосовувати здобуті теоретичні знання для практичної

роботи в галузі архівної справи, але студент не виявляє творчого підходу й достатньої самостійності при виконанні практичних завдань.

69 – 74 балів – D («задовільно») – завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація недооформлена або оформлена з помилками. Завдання-звіт невірно оформлено.

60 – 68 балів – E («задовільно достатньо») – завдання виконано з помилками. Всі завдання практики виконувалися, але допущені неточності. Документація оформлена неповно, з помилками.

35 – 59 балів – FX («незадовільно») – завдання невиконані. Виявлені проблеми встановлення контакту, не сформовані вміння застосовувати теоретичні знання на практиці. Звітна документація оформлена з помилками. Відсутній звіт практики, відгук керівника від бази практики.

1– 34 балів – F («незадовільно») – студент не працював на базі практики, що не дозволяє виявити рівень його знань, вмінь та навичок.

9. НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА з ЄВРОПЕЇСТИКИ

9.1. Метою практики з європеїстики є: закріплення та поглиблення практичних знань, отриманих студентами у процесі вивчення циклу спеціальних (історіографія та джерелознавство) історичних дисциплін; ознайомлення з процесом історичних досліджень у галузі європеїстики, відпрацювання професійних умінь історика, навичок роботи з пошуковими системами та базами архівів. Метою практики з європеїстики є сприяння узагальненню студентами історії ідеї Європи та основ сучасної європейської цивілізації, а також; більш широкому вивченню та розумінню сучасних інтеграційних процесів на континенті.

9.2. Зміст діяльності здобувачів вищої освіти

Завданнями практики є:

- Ознайомлення студентів із реальним процесом історичних досліджень у галузі європеїстики, із сучасними вимогами та досвідом наукових закладів його організації;
- Залучення студентів до практики з європеїстики, формування навичок, фахових здібностей, необхідних для роботи з пошуковими системами, інформаційними ресурсами наукових бібліотек, джерельними базами архівів тощо.

Мета і завдання практики з європеїстики реалізовується студентами на двох етапах: теоретичному та практичному.

9.3. Зміст практики

ЗМ 1. Теоретичний: стратегія пошуку історичної інформації

На цьому етапі студент знайомиться з Інтернет-ресурсами для історика, вивчає особливості фактографічного, документального пошуку, бібліографічного пошуку, алгоритм закладення; правила бібліографічного опису інтернет-ресурсів та

практичним досвідом виконання такого типу діяльності шляхом опрацювання запропонованої літератури:

ЗМ 2. Практична (пошукова) діяльність

На цьому етапі студент знайомиться із діяльністю Польського культурно-освітнього центру, ГО «Товариство дружби з зарубіжними країнами» (м. Умань), або науково-дослідною темою кафедри всесвітньої історії та методик навчання «Східна Європа з найдавніших часів і до сьогодення: економічні, суспільно-політичні та культурні процеси» та досвідом роботи науковців кафедри над темою; долучається до кафедрального наукового проекту з розробки теми шляхом знайомства з напрямами індивідуальних досліджень науковців кафедри; обирає індивідуальне завдання для практики з європеїстики; укладає базу реальних та потенційних джерел визначених напрямів досліджень.

ЗМ 3. Підсумковий етап

На цьому етапі студент:

- систематизує зібрану інформацію;
- презентує на засіданні кафедри здобутки наукового пошуку;
- укладає звіт.

9.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику

Навчальна практика з європеїстики передбачає наступні форми звітності. Звіт про проходження практики з європеїстики та виконане індивідуальне завдання здобувачі вищої освіти подають керівнику практики у двотижневий термін після її закінчення. Керівник практики перевіряє звіти та рівень оволодіння студентами теоретичним матеріалом та практичними навиками, виставляє диференційовану оцінку.

У результаті проходження практики з європеїстики здобувач вищої освіти повинен:

- володіти основами знань про місце європеїстики у системі наук і її предметних та методологічних взаємозв'язках з іншими науковими дисциплінами;
- знати залежності поміж окремими субдисциплінами, що входять до складу європеїстичних студій (історія, історія культури, право, політика, економія, міжнародні відносини);
- знати і розуміти основну термінологію, поняття, які вживаються у європейських студіях;
- володіти загальними знаннями у галузі методів і знарядь досліджень та розуміти необхідність використання різних методів і технік в залежності від специфіки досліджуваних процесів і явищ;
- орієнтуватися у процесі європейської інтеграції та його основних етапів, основи функціонування ЄС на сьогоднішньому етапі;
- знати і розуміти європейський характер української культури й історії, специфіку взаємовідносин незалежної України з ЄС, іншими європейськими структурами;
- вміти використовувати здобуті знання до правильного аналізу подій;
- володіти вмінням змістовної аргументації з використанням власних поглядів, знань при шанобливому ставленні до позиції інших дискутантів;

- вміти самостійно здобувати, селекціонувати і вміло використовувати інформацію, користуючись самостійно та під керівництвом викладача відповідними джерелами;

- вміти правильно визначити характер процесів у сучасних країнах Європи, встановити їх можливий вплив на вітчизняне суспільне життя.

Студенти працюють з пошуковими системами та інформаційними базами самостійно. Поточний контроль практики з європеїстики здійснює керівник практики. Підсумковий контроль відбувається у вигляді заліку, тобто захисту практики з європеїстики.

Система оцінювання.

Оцінка ставиться за виконання студентами усіх вимог програми практики та на основі результатів захисту. Оцінка комплексна, її структурними компонентами є:

1. Теоретичний блок практики – 20 балів
2. Виконання практичного завдання – 70 балів
3. Презентація звіту– 10 балів.

9.5. Критерії оцінювання практики здобувачів вищої освіти

Форма контролю: диференційований залік.

- Оцінка виставляється за 100 бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.

Шкала оцінювання

A	Відмінно	90 – 100%
B	Дуже добре	82 – 89%
C	Добре	75 – 81%
D	Задовільно	69 – 74%
E	Задовільно (достатньо)	60 – 68%
F X	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59%
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1 – 34%

Критерії оцінки діяльності здобувачів вищої освіти під час історичної практики:

90 – 100 балів – А («відмінно») ставиться в тому випадку, коли: робота за програмою практики здійснена практикантом на високому рівні; практикант проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи, знає і вміє застосовувати у практичній діяльності сучасні технології і нові інформаційні засоби, користується повагою та авторитетом серед колективу бази практики, методистів, керівників практики; здав у визначений термін документацію, оформлену на високому рівні.

82 – 89 балів – В («дуже добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики здобувачем вищої освіти проведена на достатньому рівні; були допущені незначні помилки у період проходження практики, але були самостійно виправлені; практикант не допускав недисциплінованості, байдужості, шаблонності

на всіх ділянках роботи; про його діяльність добре відзивалися в колективі, в якому він перебував у період проходження практики; подав у визначений термін правильно оформлену документацію.

75 – 81 балів – С («добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на достатньому рівні; практикант допускав незначні помилки при виконанні завдань практики, проте не завжди міг самостійно їх виправити або пояснити у процесі аналізу; у ході практики був дисциплінованим, виконавчим, самостійним, критичним на всіх ділянках роботи, одержав добрі відгуки колективу бази практики, керівника; подав вчасно документацію, у яку можуть бути внесені незначні доповнення і виправлення за вказівкою гаранта чи керівника практики.

69 – 74 балів – D («задовільно») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на задовільному рівні; здобувач вищої освіти проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний; загальна характеристика діяльності практиканта у період проходження практики одержала позитивні відгуки; із невеликим запізнення подав документацію.

60 – 68 балів – E («задовільно достатньо») ставиться здобувачу вищої освіти в тому випадку, коли робота проведена на задовільному рівні; проявив себе як недостатньо організований і дисциплінований, безініціативний; загальна характеристика діяльності на базі практики практиканта з боку керівників практики – «задовільна»; подав невчасно документацію, яка потребує доповнень і виправлень.

35 – 59 балів – FX («незадовільно»). Відсутня систематичність у роботі практиканта. Роботу, передбачену програмою з практики, виконав на низькому професійному рівні, допускав помилки, пов'язані зі знанням теоретичного матеріалу та виконанням практичних завдань. Отримав негативний відгук про роботу чи незадовільну оцінку при складанні заліку за практику, але за певних умов може повторно пройти практику і отримати позитивну оцінку. Подав документацію з великим запізненням, допустив значні помилки в її оформленні.

1 – 34 балів – F («незадовільно»). Практикант не виконав програми практики і отримав незадовільну оцінку при складанні заліку за практику.

10. ВИРОБНИЧА (ІСТОРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ)

10.1. Мета практики полягає в тому, щоб сформувати у студентів наукові і практичні компетентності в галузі конкретно-історичних досліджень.

10.2. Завдання практики:

- формування навичок роботи з археологічними артефактами на основі матеріалів лабораторій: «Археологія Уманщини», «Історичне краєзнавство Уманщини» за індивідуальним планом;
- прищеплення вмінь бібліографічної роботи на базі використання, удосконалення, доповнення термінологічних словників, довідників, енциклопедіями з сучасної світової археології та археології Уманщини.
- освоєння технологічних компонентів усної історії: аспекти інтер'ювання: уміння складати запитальник і задавати питання, навички опрацювання, джерелознавчого аналізу, прийомів історичної і текстології критики документів усної історії, використання їх в наукових дослідженнях, публікаціях.
- набуття джерелознавчих компетентностей у процесі застосування наявних наративних і документальних історичних джерел в рамках стандартів історичного дослідження.
- виявлення навичок публічної презентації здобутих компетентностей у галузі конкретно-історичних досліджень.

10.3. Зміст практики

- ознайомлення зі змістом практики і її головними завданнями;
- робота з артефактами лабораторії «Археологія Уманщини», матеріалами студентської археологічної практики;
- бібліографічна робота;
- робота з матеріалами лабораторії «Історичне краєзнавство Уманщини»;
- презентація результатів практики «Історичні дослідження» з метою підтвердження дослідницьких компетенцій на студентському науковому форумі.

10.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику

Основним видом звітної документації студентів-практикантів були виконані завдання, звіт та участь у круглому столі, присвяченому закріпленню нових знань, умінь та навичок, здобутих під час проходження практики та обговоренню результатів практичної підготовки студентів. Студенти ділилися враженнями та розповідали про труднощі, що виникали в процесі проходження практики. Підсумки практики підведені керівниками практики на підставі оцінювання роботи студентів на базі практики. Результати практики обговорювалися на засіданнях кафедр, науково-методичної та вченої ради історичного факультету.

10.5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка виставляється за 100 бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.

Шкала оцінювання

A	Відмінно	90 – 100%
B	Дуже добре	82 – 89%
C	Добре	75 – 81%
D	Задовільно	69 – 74%
E	Задовільно (достатньо)	60 – 68%
F X	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59%
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1 – 34%

Критерії оцінки діяльності здобувачів вищої освіти під час історичної практики:

90 – 100 балів – А («відмінно») ставиться в тому випадку, коли: робота за програмою практики здійснена практикантом на високому рівні; практикант проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи, знає і вміє застосовувати у практичній діяльності сучасні технології і нові інформаційні засоби, користується повагою та авторитетом серед колективу бази практики, методистів, керівників практики; здав у визначений термін документацію, оформлену на високому рівні.

82 – 89 балів – В («дуже добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики здобувачем вищої освіти проведена на достатньому рівні; були допущені незначні помилки у період проходження практики, але були самостійно виправлені; практикант не допускав недисциплінованості, байдужості, шаблонності на всіх ділянках роботи; про його діяльність добре відзивалися в колективі, в якому він перебував у період проходження практики; подав у визначений термін правильно оформлену документацію.

75 – 81 балів – С («добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на достатньому рівні; практикант допускав незначні помилки при виконанні завдань практики, проте не завжди міг самостійно їх виправити або пояснити у процесі аналізу; у ході практики був дисциплінованим, виконавчим, самостійним, критичним на всіх ділянках роботи, одержав добрі відгуки колективу бази практики, керівника; подав вчасно документацію, у яку можуть бути внесені незначні доповнення і виправлення за вказівкою гаранта чи керівника практики.

69 – 74 балів – D («задовільно») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на задовільному рівні; здобувач вищої освіти проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний; загальна характеристика діяльності практиканта у період проходження практики одержала позитивні відгуки; із невеликим запізнення подав документацію.

60 – 68 балів – Е («задовільно достатньо») ставиться здобувачу вищої освіти в тому випадку, коли робота проведена на задовільному рівні; проявив себе як недостатньо організований і дисциплінований, безініціативний; загальна характеристика діяльності на базі практики практиканта з боку керівників практики – «задовільна»; подав невчасно документацію, яка потребує доповнень і виправлень.

35 – 59 балів – FX («незадовільно»). Відсутня систематичність у роботі практиканта. Роботу, передбачену програмою з практики, виконав на низькому професійному рівні, допускав помилки, пов'язані зі знанням теоретичного матеріалу та виконанням практичних завдань. Отримав негативний відгук про роботу чи незадовільну оцінку при складанні заліку за практику, але за певних умов може повторно пройти практику і отримати позитивну оцінку. Подав документацію з великим запізненням, допустив значні помилки в її оформленні.

1 – 34 балів – F («незадовільно»). Практикант не виконав програми практики і отримав незадовільну оцінку при складанні заліку за практику.

11. ВИРОБНИЧА (ІСТОРИЧНА)

11.1. Метою практики є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації праці в галузі історичних досліджень.

11.2. Завдання практики полягають у поглибленні та закріпленні теоретичних знань студентів з джерелознавства та документознавства, набутті практичних необхідних навичок з екскурсійної та дослідницької роботи, комплектування, описування, визначення цінності, зберігання та використання історичних матеріалів, для подальшої роботи за спеціальністю. Фахівець повинен досконало володіти своєю спеціальністю, мати широку наукову і практичну підготовку, мати організаторські здібності, бути здатним на практиці застосовувати принципи наукової організації праці, вміти працювати з людьми.

Реалізується поставлена мета шляхом групового та самостійного вивчення роботи бази практики і виконання кожним студентом в реальних умовах навчальних та виробничих завдань, що визначаються програмою.

11.3. Зміст практики визначається базою практики, установою, що приймає здобувачів вищої освіти та відбувається у три етапи (початковому, основному, підсумковому).

На початковому (установчому) етапі:

- бути присутнім на установчій конференції;
- ознайомитися із метою, змістом та завданнями практики;
- отримати індивідуальне завдання у керівника і узгодити з ним календарний план роботи на період проходження практики;
- прослухати інструктаж з техніки безпеки.

На основному етапі (період проходження практики):

- якісно і повністю виконувати індивідуальне та колективні завдання;
- здійснювати науково-пошукову роботу відповідно до завдань практики;
- систематично доповідати керівнику практики про виконані завдання.

На завершальному (підсумковому) етапі:

- взяти участь у обговоренні результатів практики (участь у круглому столі);
- своєчасно здати у встановлений термін виконати поставлені завдання.

У результаті проходження історичної практики студент повинен знати:

- структуру, завдання та функції, порядок роботи визначеної бази практики;
- правила тимчасового та постійного зберігання документів та історичних матеріалів;
- основні етапи проведення екскурсій та організації художніх виставок;
- правила обліку документів, роботи з літературою;
- правила користування фондами державної установи, яка визначена як база практики.

У результаті проходження історичної практики студент повинен уміти:

- здійснювати пошуково-дослідницьку роботу;
- забезпечувати охорону та популяризацію пам'яток культурної спадщини, розташованих на території заповідника;
- проводити науково-дослідну, науково-методичну, музейну, виставкову, екскурсійну та культурно-просвітницьку роботу;
- забезпечувати вивчення, охорону, реставрацію і використання історико-культурної спадщини м. Умані і довкілля.
- здійснювати перевірку наявності документів та користуватися документами установи, визначеної як база практики.

11.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику

Основним видом звітної документації студентів-практикантів були виконані завдання, звіт та участь у круглому столі, присвяченому закріпленню нових знань, умінь та навичок, здобутих під час проходження практики та обговоренню результатів практичної підготовки студентів. Студенти ділилися враженнями та розповідали про труднощі, що виникали в процесі проходження практики. Підсумки практики підведені керівниками практики на підставі оцінювання роботи студентів на базі практики.

11.5. Критерії оцінювання Оцінка виставляється за 100 бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.

Шкала оцінювання

A	Відмінно	90 – 100%
B	Дуже добре	82 – 89%
C	Добре	75 – 81%

D	Задовільно	69 – 74%
E	Задовільно (достатньо)	60 – 68%
F X	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59%
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1 – 34%

Критерії оцінки діяльності здобувачів вищої освіти під час історичної практики:

90 – 100 балів – А («відмінно») ставиться в тому випадку, коли: робота за програмою практики здійснена практикантом на високому рівні; практикант проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи, знає і вміє застосовувати у практичній діяльності сучасні технології і нові інформаційні засоби, користується повагою та авторитетом серед колективу бази практики, методистів, керівників практики; здав у визначений термін документацію, оформлену на високому рівні.

82 – 89 балів – В («дуже добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики здобувачем вищої освіти проведена на достатньому рівні; були допущені незначні помилки у період проходження практики, але були самостійно виправлені; практикант не допускав недисциплінованості, байдужості, шаблонності на всіх ділянках роботи; про його діяльність добре відзивалися в колективі, в якому він перебував у період проходження практики; подав у визначений термін правильно оформлену документацію.

75 – 81 балів – С («добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на достатньому рівні; практикант допускав незначні помилки при виконанні завдань практики, проте не завжди міг самостійно їх виправити або пояснити у процесі аналізу; у ході практики був дисциплінованим, виконавчим, самостійним, критичним на всіх ділянках роботи, одержав добрі відгуки колективу бази практики, керівника; подав вчасно документацію, у яку можуть бути внесені незначні доповнення і виправлення за вказівкою гаранта чи керівника практики.

69 – 74 балів – D («задовільно») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на задовільному рівні; здобувач вищої освіти проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний; загальна характеристика діяльності практиканта у період проходження практики одержала позитивні відгуки; із невеликим запізнення подав документацію.

60 – 68 балів – E («задовільно достатньо») ставиться здобувачу вищої освіти в тому випадку, коли робота проведена на задовільному рівні; проявив себе як недостатньо організований

і дисциплінований, безініціативний; загальна характеристика діяльності на базі практики практиканта з боку керівників практики – «задовільна»; подав невчасно документацію, яка потребує доповнень і виправлень.

35 – 59 балів – FX («незадовільно»). Відсутня систематичність у роботі практиканта. Роботу, передбачену програмою з практики, виконав на низькому професійному рівні, допускав помилки, пов'язані зі знанням теоретичного матеріалу та виконанням практичних завдань. Отримав негативний відгук про роботу чи незадовільну оцінку при складанні заліку за практику, але за певних умов може повторно пройти практику і отримати позитивну оцінку. Подав документацію з великим запізненням, допустив значні помилки в її оформленні.

1 – 34 балів – F («незадовільно»). Практикант не виконав програми практики і отримав незадовільну оцінку при складанні заліку за практику.